

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Bufferzone Zuid, Bargerveen

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport en de aanvulling daarop

6 december 2022 / projectnummer: 2854

1 Advies over het aangepaste MER in het kort

De gemeente Emmen wil samen met enkele partners aan de zuidzijde van het Natura 2000-gebied Bargerveen een 500 meter brede bufferzone inrichten. Hiermee wordt de waterhuishouding en daarmee de natuur in het Bargerveen verbeterd. Het huidige landbouwkundig gebruik¹ in de bufferzone verdwijnt. Voor het besluit hierover is een milieueffectrapport (MER) opgesteld. Eerder constateerde de Commissie dat daarin nog belangrijke informatie ontbrak.² Daarop heeft de gemeente besloten het MER aan te passen. In dit advies spreekt de Commissie voor de milieueffectrapportage (hierna 'de Commissie') zich uit over de juistheid en de volledigheid van het aangepaste MER.

Wat blijkt uit het aangepaste MER?

Het aangepaste MER geeft inzicht in de onzekerheden in de berekende verhoging van de grondwaterstand in het Bargerveen. Daarbij is ingegaan op de onzekerheden die samenhangen met:

- het afgraven van restanten veen in de bufferzone;
- de gevolgen van (zeer) droge zomers;
- de toekomstige waterhuishoudkundige maatregelen en de aanwezigheid van beregeningsputten in het omringende landbouwgebied.

Hierdoor kan de mate waarin de verhoging gaat bijdragen aan het ecologisch herstel van het Bargerveen beter ingeschat worden.

Ook bevat het aangepaste MER meer informatie over de samenstelling en kwaliteit van het aangevoerde water uit het landbouwgebied en het Dommerskanaal, en ook de mogelijkheden om deze kwaliteit te verbeteren. Een goede kwaliteit is belangrijk omdat deze in belangrijke mate de natuurwaarden bepaalt die in de bufferzone gerealiseerd kunnen worden. Een ijzerzandfilter is nu in beeld om het fosfaat uit het water te halen.

Het aangepaste MER bevat aangepaste berekeningen voor de stikstofdepositie voor zowel de aanleg- als de gebruiksfase van de bufferzone. Uitgangspunten voor de berekening in de aanlegfase zijn de inzet van elektrisch materieel en het toepassen van zoveel mogelijk gesloten grondbalans om vervoersbewegingen te beperken.³ Op de rand van het Bargerveen wordt door de aanleg een tijdelijke stikstofdepositie van 0,55 mol/ha/jaar verwacht. Voor de gebruiksfase is uitgegaan van het uit gebruik nemen van landbouwgronden en het stopzetten van bemesting. Dit leidt tot een sterke afname in stikstofdepositie in het Bargerveen en andere Natura 2000-gebieden in de omgeving. Die gaat direct in het aanlegjaar al naar beneden, zo is aangegeven.

Wat is het advies van de Commissie?

Het aangepaste MER bevat veel nieuwe en uitgebreide informatie. De gevolgen en het doelbereik van het plan is daardoor nu goed in beeld. Op basis van het aangepaste MER is het plan verder geoptimaliseerd. **De Commissie signaleert bij de toetsing van het aangepaste MER dat nog op één punt informatie ontbreekt. Zij acht deze informatie essentieel voor het**

---

¹ Gras- en akkerland en veeteelt.

² Zie hiervoor haar advies, d.d. 23 juni 2021. [2854_vtsa.pdf \(commissiemer.nl\)](#).

³ De Commissie adviseert deze mitigerende maatregelen te borgen in het bestemmingsplan.

volwaardig meewegen van het milieubelang bij de besluitvorming over het bestemmingsplan. Het gaat om de onzekerheid over de benodigde externe wateraanvoer bij langdurige (extreme) droogtes, welke sterk afhangt van de mate van wegzijging van water uit de bufferzone.

Voor het vervolgtraject vraagt de Commissie speciale aandacht voor:

- het monitoren van de daadwerkelijke optredende gevolgen en daarmee de effectiviteit van de bufferzone, en voor realiseerbaarheid van maatregelen 'achter de hand';
- de mogelijkheden van natuurontwikkeling in de bufferzone zelf. De abiotische condities nodig voor natuurontwikkeling kunnen naar verwachting worden versterkt door aanvullend beheer;
- de mogelijke aanwezigheid van een pingoruïne in de bufferzone en de samenhangende landschappelijke en natuurwetenschappelijke waarde daarvan.

In hoofdstuk 2 licht de Commissie bovenstaande toe.

Figuur 1 De ligging van de Bufferzone zuid Bargerveen is rood omlijnd. In de kleine overzichtskaart is het Natura 2000-gebied Bargerveen groen gemarkeerd en de Bufferzone zuid blauw (bron: Rapport MER Buffer Zuid van het Bargerveen, 30 augustus 2022).

Aanleiding MER

De gemeente Emmen wil samen met partners aan de zuidzijde van het Natura 2000-gebied Bargerveen een 500 meter brede bufferzone inrichten. Omdat er sprake is van een functiewijziging van meer dan 125 hectare landbouwgebied (categorie D9 van het Besluit m.e.r.) is het op te stellen bestemmingsplan 'Buitengebied, Buffer zuid' project-m.e.r.-plichtig. De Bestuurscommissie Bargerveen-Schoonebeek is initiatiefnemer voor de bufferzone en bestaat uit leden van de gemeente Emmen, Waterschap Vechtstromen, LTO-Noord, Staatsbosbeheer, NAM, Kadaster en de provincie Drenthe.

Rol van de Commissie

De Commissie is onafhankelijk, bij wet ingesteld en adviseert over de inhoud en de kwaliteit van het MER. Zij stelt voor ieder project een werkgroep samen van onafhankelijke deskundigen. Ze schrijft geen milieueffectrapporten, dat doet de initiatiefnemer. Het bevoegd gezag – in dit geval de gemeenteraad van Emmen – besluit over het bestemmingsplan.

De samenstelling en de werkwijze van de werkgroep van de Commissie en verdere projectgegevens staan in bijlage 1 van dit advies. U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt door nummer [2854](#) op www.commissiemer.nl in te vullen in het zoekvak.

2 Toelichting op het advies

In dit hoofdstuk licht de Commissie haar oordeel toe en geeft zij adviezen voor de op te stellen aanvulling. Deze adviezen zijn opgenomen in een tekstkader. Naar het oordeel van de Commissie is het uitvoeren ervan essentieel om het milieubelang volwaardig mee te wegen bij de besluitvorming door de gemeenteraad van Emmen.

In de tekst wordt ook een aantal aanbevelingen gedaan. Deze zijn bedoeld om de kwaliteit van de besluitvorming, nu en in de toekomst, te verbeteren.

2.1 Bargerveen

2.1.1 Gevolgen hydrologie

In het aangepaste MER is beter inzicht gegeven in de onzekerheden in hydrologische gevolgen in relatie tot:

- het afgraven van restanten veen in de bufferzone;
- toekomstige waterhuishoudkundige maatregelen in het landbouwgebied;
- de gevolgen van (zeer) droge zomers;
- de aanwezigheid van beregeningsputten in het omliggende landbouwgebied.

Uit de informatie komt naar voren dat aan het eind van de winter jaarlijks zo'n 250.000 m³ water vanuit het Dommerskanaal moet worden aangevoerd en in de zomer gemiddeld 60.000 m³. De benodigde aanvoer in de zomer kent een aanzienlijke onzekerheid en hangt sterk af van de infiltratie van de bufferzone richting het grondwater, welke op haar beurt afhangt van de aangenomen infiltratieweerstand.⁴ Bij een aangenomen onzekerheid van 25% van de infiltratiehoeveelheid, bedraagt de onzekerheid voor de gemiddelde wateraanvoer in de zomer bijna 100%.⁵ In het aangepaste MER is aangegeven dat de Bestuurscommissie Bargerveen-Schoonebeek de noodzaak van wateraanvoer voor het functioneren van de bufferzone bestuurlijk heeft vastgelegd en de aanvoer van voldoende water garandeert. In het oorspronkelijke MER werd in dit verband opgemerkt dat de capaciteit van het aanvoergemaal Amsterdamsche veld moet worden verhoogd en dat daarbij rekening moet worden gehouden met toekomstige klimaatscenario's.

Het aangepaste MER presenteert de resultaten van modelberekeningen voor diverse jaren voorafgaand aan 2015 waardoor de bandbreedte van de benodigde aanvoerhoeveelheden nu beter in beeld is. De modelberekeningen zijn echter niet representatief voor de langdurige

---

⁴ De infiltratieweerstand is een modelparameter die afhangt van de verbreiding van het veen onder de bufferzone en de sliblaag die zich in de toekomst zal vormen.

⁵ Zie tabel 702 op pagina 43 van bijlage 15 van het MER.

droogtes waar we sinds 2017 mee te maken hebben (gehad).⁶ Beter inzicht in de benodigde externe wateraanvoer bij langdurige droogtes is nodig om de effectiviteit van de bufferzone goed te kunnen beoordelen, en om de bestuurlijke garanties over wateraanvoer via het Dommerskanaal te onderbouwen. Het MER maakt naar de mening van de Commissie onvoldoende duidelijk of de benodigde hoeveelheden aan te voeren water tijdens langdurige droogtes beschikbaar zijn vanuit het regionale watersysteem.

De Commissie adviseert, voorafgaand aan de besluitvorming over het bestemmingsplan, inzicht te geven in de benodigde externe wateraanvoer bij langdurige (extreme) droogtes zoals we die hebben gekend sinds 2017. Een inschatting hiervan is nodig voor het bepalen van de benodigde capaciteit van het aanvoergemaal en de doorvoercapaciteit van het ijzerzandfilter (zie hiervoor ook paragraaf 2.2.1 van dit advies). Maak verder duidelijk hoe de benodigde waterhoeveelheden zich verhouden tot de beschikbare hoeveelheden die vanuit het regionale watersysteem kunnen worden aangevoerd.

Gezien de inherente onzekerheden over de hydrologische gevolgen en daarmee in de effectiviteit van de bufferzone acht de Commissie het van groot belang dat de daadwerkelijk optredende gevolgen worden gemonitord. In het aangepaste MER is een, naar het oordeel van de Commissie, goed monitoringsplan uitgewerkt en zijn maatregelen benoemd om achteraf bij te kunnen sturen.

2.1.2 Gevolgen stikstofdepositie

Het aangepaste MER bevat nieuwe berekeningen voor de stikstofdepositie voor zowel de aanleg- als de gebruiksfase van de bufferzone. Uitgangspunten voor de berekening in de aanlegfase zijn de inzet van elektrisch materieel en het toepassen van zoveel mogelijk gesloten grondbalans om vervoersbewegingen te beperken. Op de rand van het Bargerveen wordt door de aanleg een tijdelijke stikstofdepositie van 0,55 mol/ha/jaar verwacht. Voor de gebruiksfase is uitgegaan van het uit gebruik nemen van landbouwgronden en het stopzetten van bemesting. Dit leidt tot een sterke afname in stikstofdepositie in het Bargerveen en andere Natura 2000-gebieden in de omgeving. Die gaat direct in het uitvoeringsjaar al naar beneden, zo is aangegeven.

Berekening stikstofdepositie

De Commissie constateert dat in de stikstofberekeningen alle emissies zijn toegerekend aan één locatie, terwijl deze in werkelijkheid verspreid over de gehele bufferzone plaatsvinden. Wanneer de emissiepunten meer verspreid over de 500 meter lange bufferzone liggen, wat meer overeenkomt met de werkelijke situatie, zal de maximale tijdelijke stikstofdepositie per hectare lager zijn dan waar nu vanuit wordt gegaan.

Ook zijn de emissies door aanlegwerkzaamheden toegekend aan één jaar. Ook dit is in principe een 'worst case' situatie aangezien de werkzaamheden verspreid over twee jaren

---

⁶ Het aangepaste MER geeft aan dat het aantal vergunde grondwateronttrekkingen in het omringende landbouwgebied relatief klein is en dat deze geen invloed hebben op de grondwaterstanden in de bufferzone en het Bargerveen. Ook eventuele extra onttrekkingen, bijvoorbeeld in verband met zeer droge zomers in de toekomst, zullen geen invloed hebben, zo is de verwachting. Aangegeven is dat met de gerealiseerde wateraanvoer ook beregening uit oppervlaktewater mogelijk gemaakt. De provincie en het waterschap hanteren bij watertekorten de verdringingsreeks. De bufferzone valt in categorie 1 waardoor onomkeerbare schade aan de natuur moet worden voorkomen.

uitgevoerd worden en mogelijk niet alle onderdelen, zoals de horecavoorziening en ecolodges, op zeer korte termijn gerealiseerd gaan worden. Wanneer de werkzaamheden in de aanlegfase uitgespreid worden over meerdere jaren betekent dat de tijdelijke bijdrage jaarlijks lager is.

Maatregelen ter beperking stikstofdepositie

De Commissie realiseert zich dat om de verlaging van de stikstofdepositie en de verbetering van de natuur in het Bargerveen te bereiken, de depositie eerst tijdelijk moet worden verhoogd om de daartoe noodzakelijke bufferzone in te richten. In het aangepaste MER is aangegeven dat de tijdelijke toename in stikstofdepositie geen significant negatieve gevolgen heeft vanwege het permanent uitgebruik nemen van de landbouwgebieden en de daarbij behorende bemesting.

Omdat in de huidige situatie de stikstofdepositie echter al hoger is dan de kritische depositiewaarden die gelden voor de stikstofgevoelige habitattypen in het Bargerveen, adviseert de Commissie, ten behoeve van de uitvoering, te onderzoeken welke maatregelen mogelijk zijn om de stikstofdepositie zoveel mogelijk te beperken.⁷ Te denken valt aan de inzet van zoveel mogelijk elektrisch materieel in de aanlegfase. Geef aan in hoeverre dergelijk materieel ook daadwerkelijk beschikbaar is.

2.2 Bufferzone

2.2.1 Natuurwaarden

De Commissie signaleert dat in alle vakken van de bufferzone dezelfde natuurwaarden worden voorzien, namelijk (grofweg) 'zoete plas' in het midden, 'moeras/gemaaid rietland' in de oever en 'kruidenrijk grasland' als landgedeelte. Dit doet naar haar mening onvoldoende recht aan de diversiteit aan peilregimes en waterkwaliteit. Zo mag qua waterkwantiteit en -kwaliteit de minste natuurwaarde verwacht worden in vak 4, en de meeste natuurwaarde in vak 1 en wellicht ook vak 2 en 3. Vak 1 is vrijwel onafhankelijk van inlaat van water uit het Dommerskanaal, met grofweg een 50/50-verhouding tussen water afkomstig van het Bargerveen en regenwater. Dat water zal (in het gunstige geval) oligotroof zijn en de waterfluctuatie gering, zodat hoogveenmoerasedementen wellicht tot de mogelijkheden behoren. In vak 2 en wellicht ook 3 zijn naar verwachting verlandingsvenen mogelijk.

De Commissie beveelt aan bij de verdere uitwerking, op basis van de abiotische omstandigheden, de natuurpotenties van de verschillende vakken nader te onderzoeken. Naar verwachting kunnen de abiotische condities nog versterkt worden door aanvullend beheer. Denk bijvoorbeeld aan het verwijderen van opslag in vak 1 en mogelijk ook vak 2 en de mogelijkheden van veentransplantatie. In vak 2 kan bijvoorbeeld gedacht worden aan zomermaaien zodat rietgroei geen kans krijgt.

---

⁷ Deze informatie zal naar de verwachting van de Commissie niet leiden tot een ander besluit over de te nemen natuurherstelmaatregelen en functieveranderingen, maar kan mogelijk wel tot een andere uitvoering leiden met minder stikstofeffecten.

Gevolgen kwaliteit inlaatwater

Het aangepaste MER bevat uitgebreide informatie over de samenstelling en kwaliteit van het aangevoerde water uit het landbouwgebied en het Dommerskanaal, en ook over de mogelijkheden om deze kwaliteit te verbeteren. De kwaliteit is belangrijk omdat deze mede bepaalt welke natuurwaarden in de bufferzone gerealiseerd kunnen worden. Een slechte waterkwaliteit verhoogt de kans op bijvoorbeeld periodieke blauwalgengroei, slibvorming en de ontwikkeling van watercrassula.

Om de kwaliteit te verbeteren is een ijzerzandfilter voorzien om het fosfaat uit het water te halen. Gezien het beperkte ruimtebeslag (ca 1,5-2 ha) wordt in het MER de voorkeur uitgesproken voor een ijzerzandfilter ten opzichte van een helofytenfilter (ca 6 ha). Een ijzerzandfilter is ook effectiever bij de noodzakelijke doorstromingsnelheid van het water. Aangegeven dat uit toepassing elders is gebleken dat met een ijzerzandfilter 85% of meer van het fosfor afgevangen kan worden, zo is aangegeven in het aangepaste MER.

De Commissie benadrukt het belang om de effectiviteit van het ijzerzandfilter goed te blijven monitoren. Na verloop van tijd zal de bindingscapaciteit van het filter namelijk afnemen. Een ijzerzandfilter is niet geschikt om stikstofverbindingen te verwijderen. Uit het aangepaste MER blijkt dat in drie van de vier vakken van de bufferzone de totaal-N gehalten te hoog zijn voor het predicaat 'goede waterkwaliteit'. Omdat de gehalten net boven de daarvoor gehanteerde norm zitten kan de Commissie meegaan in de conclusie dat deze niet zullen leiden tot toxische effecten.

Als gevolg van de vernatting van de bufferzone kan nog langere tijd sprake zijn van nalevering van fosfaat opgeslagen in de landbouwgronden. Om deze reden is in het aangepaste MER aangegeven dat de nutriëntenrijke toplaag zal worden afgegraven. De Commissie onderstreept het belang daarvan en adviseert om deze toplaag zodanig te verwerken dat geen nalevering meer kan plaatsvinden. Hetzelfde geldt voor de lokale verontreinigingen (onder andere minerale olie en asbest) die tijdens aanvullend bodemonderzoek zijn aangetroffen.

2.2.2 Aardkundige waarden

In het zuidwesten van het onderzoeksgebied is bij archeologisch bodemonderzoek in de ondergrond een cirkelvormige depressie aangetroffen, waarvan wordt aangegeven dat het hier mogelijk een pingoruïne betreft. De relatief diep reikende organische vulling van de depressie bevat potentieel een schat aan informatie over de landschappelijke, paleohydrologische en paleo-ecologische ontwikkeling van de regio rond Nieuw Schoonebeek over (mogelijkerwijs) een groot deel van het Holoceen, zo is aangegeven.

De Commissie beveelt aan nader onderzoek uit te voeren of het inderdaad een pingoruïne betreft. Geef aan hoe wordt omgegaan met vereisten uit de Provinciale omgevingsverordening van Drenthe waarin staat aangegeven dat, in geval van landschappelijke en natuurwetenschappelijke waarden, gebieden tegen fysieke bodemaantasting moeten worden beschermd.

BIJLAGE 1: Projectgegevens toetsing

Toetsing door de Commissie

De Commissie bestaat uit een werkgroep van deskundigen. Deze werkgroep beoordeelt of het MER de benodigde milieu-informatie bevat en of deze juist is. Als er informatie ontbreekt of onjuist is, beoordeelt de Commissie of zij die essentieel vindt. Dat is het geval als aanvullende informatie in haar ogen kan leiden tot andere afwegingen. Dan adviseert de Commissie de ontbrekende of gecorrigeerde informatie alsnog beschikbaar te stellen, voordat het besluit wordt genomen. Om zich goed op de hoogte te stellen van de situatie heeft de werkgroep in een eerdere fase van het project het gebied bezocht waar milieugevolgen kunnen optreden. Meer informatie over de [Commissie](#) en over haar [werkwijze](#) vindt u op onze website.

Samenstelling van de werkgroep

Bij dit project bestaat de werkgroep uit:

dr. Geert Draaijers (secretaris)

drs. Sjef Jansen

dr. Vincent Post

drs. Marieke van Rhijn (voorzitter)

Besluit waarvoor dit milieueffectrapport is opgesteld

Bestemmingsplan 'Buitengebied Buffer zuid'.

Waarom wordt hiervoor een milieueffectrapport opgesteld?

Voor activiteiten die grote milieugevolgen kunnen hebben, kan in Nederland een MER vereist zijn. De bijlagen C en D bij het Besluit milieueffectrapportage geven aan om welke [activiteiten](#) het gaat. Omdat er sprake is van een functiewijziging van meer dan 125 hectare landbouwgebied (categorie D9 van het Besluit milieueffectrapportage) is het op te stellen bestemmingsplan 'Buitengebied, Buffer zuid' project-m.e.r.-plichtig.

Bevoegd gezag besluit

Gemeenteraad van Emmen.

Initiatiefnemers besluit

De Bestuurscommissie Bargerveen-Schoonebeek, bestaande uit leden van de gemeente Emmen, Waterschap Vechtstromen, LTO-Noord, Staatsbosbeheer, NAM, Kadaster en de provincie Drenthe.

Heeft de Commissie ook zienswijzen en adviezen bij haar advies betrokken?

Het advies van de Commissie is opgesteld voorafgaand aan de openstelling voor het indienen van zienswijzen. Zij heeft de zienswijzen dus niet betrokken bij haar advies.

Waar vind ik de stukken die de Commissie heeft beoordeeld?

U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt, door op www.commissiemer.nl projectnummer [2854](#) in te vullen in het zoekvak.

Commissie voor de milieueffectrapportage
A. v. Schendelstraat 760
3511 MK Utrecht

t 030-2347666
e mer@eia.nl
w commissiemer.nl

